

21. NIEZBYWALNA WARTOŚĆ OJCZYZNY

I. PROSPEKT WARTOŚCI

Ojczyzna to ludzie – mieszkańcy danego terenu wydzielonego administracyjnie i politycznie; związek ludzi na danym terenie opiera się na wartościach pochodzenia rodzinnego, tradycyjnego, wojskowego oraz na pracy w celu zdobywania środków do życia.

1.1. CEL OGÓLNY

Zachowanie ciągłości życia na danym terenie.

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Obrona wartości materialnych, duchowych i moralnych odnośnie danej nacji ludzkiej.

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Budowanie postawy akceptacji i wspólnoty.

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Polityczne uwarunkowania państw Europy i świata.
- Wpływ kultury i danego języka na budowanie wspólnoty narodowej.
- Jak bronić siebie i zarazem Ojczyzny?

1.5. ZADANIA DLA UCZNIA, SAMOWYCHOWANIE

→ NORMY

- Ojczyzna jest dla mnie ważna.
- Żyję w danej Ojczyźnie i z nią się identyfikuję.
- Najbliższą Ojczyzną są dla mnie rodzice, rodzina, koledzy, koleżanki, nauczyciele i miejsca, gdzie żyję – instytucje. Dla wierzących katolików środowisko kościelne.

→ ZASADY

- Bronię wartości Ojczyzny w myślach i czynach!
- Rozwijam wartość i godność mojej Ojczyzny przez kulturę historię, zwyczaj, naukę i właściwe postępowanie.
- Zawsze przyznaję się do mego pochodzenia – do mojej Ojczyzny.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

→ NORMY

- Ojczyzna to mój dom duchowy, materialny, kulturowy.
- Pochodzę i przynależę do danej Ojczyzny.
- Rodzina bliższa i dalsza jest moją Ojczyzną.
- Ojczyzna to dobro wspólne.

→ ZASADY

- Uczę dzieci i otoczenie jak szanować i bronić Ojczyzny.
- Daję dobry przykład swoim zachowaniem, językiem i dobrą pracą na rzecz Ojczyzny.
- Staję w obronie zasad demokracji we wszystkich ojczyznach na świecie.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

→ NORMY

- Szkolnictwo jest niezbywalną częścią Ojczyzny.
- Kultura danej Ojczyzny jest wartością dominującą!
- Każdy ma prawo do własnej Ojczyzny.

→ ZASADY

- Uczę historii, języka, literatury i tradycji danej Ojczyzny.

- Każdy człowiek, rodzina, nacja, naród mają prawo do życia w danej Ojczyźnie.
- Ojczyzna wychowuje, kształci, daje pracę i stwarza warunki do życia.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Należy wykorzystać wszelkie znane już scenariusze by organizować obchody wybranej rocznicy historycznej lub narodowej związanej z kulturą regionu czy kraju. Można również ogłosić konkurs: plastyczny, fotograficzny, filmowy, prelekcję, akademię rocznicową, przedstawienie teatralne lub kabaret.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Praca wychowawcza i edukacyjna prowadzi do integracji społecznej danej nacji, narodu i państwa; gwarantuje jego ciągłość i odpowiedzialność pokoleniową w życiu, pracy, polityce i w poszanowaniu podstawowych wartości o charakterze humanistycznym (w kulturze państw europejskich i całego świata).

1.10. ZAGROŻENIA

Brak integracji społecznej, alienacja oraz odcięcie się od problemów i potrzeb narodowych i państwowych. Poczucie samotności i rezygnacja z wszelkich kontaktów z innymi grupami społecznymi. Źle rozumiany internacjonalizm, brak zrozumienia kultury, historii i języka narodowego. Egoizm w postawach społecznych, działaniach ekonomicznych i podziale dóbr wspólnych. Niechęć do pracy nad wspólnymi narodowymi dziełami zmierzającymi do rozwoju i postępu.

II. WYBRANA LITERATURA Z KOMENTARZEM

POWRÓT POSŁA

PODKOMORZY

Ja się na moim zdaniu nie zwykłem zasadzać,
Nawet o polityce nie chciałem już gadać.

STAROSTA

Wszak, co dziś przyszło z poczty, już zgadłem
we wtorek.

Postrzegając Walerego

A, jakże mi się miewa mój legislator?
Cóż tu waćpan przede mną ustawicznie zmykasz,
Przechadzasz się w zamysłach, od ludzi unikasz!
Może jeszcze i w domu komponujesz mowy?
Cóż tam, prędko będziemy mieli sejm gotowy?

Z zgrozą

Godziłoż się w tym rządzie o sukcesji gadać?
I gorszyć jeszcze naród, i w tym się go badać?

WALERY

Naród jest panem naszym, wie, co pożyteczne,
Co dla kraju szkodliwe, a co jest bezpieczne.

STAROSTA

Naród o takich rzeczach gadać nie powinien!

WALERY

Ale kiedy chce gadać, ja temu nie winien.

Do matki

Smutne uczucia moją napęniają duszę;
Mój żal i moją rozpacz już mu odkryć muszę.

PODKOMORZYNA

Wstrzymaj się! moglibyśmy rzecz całą zepsować:
Trzeba go ułagodzić, z wolna postępować.

↑ J.U. Niemcewicz, *Powrót posła*, wydaw. Książnica, Katowice 1996, s. 108-109.

KOMENTARZ

Spośród komediopisarzy polskiego oświecenia najwybitniejszymi byli Franciszek Zabłocki, twórca o oryginalnym talencie, mistrz w prezentowaniu klasycznych wzorów, oraz Julian Ursyn Niemcewicz, którego komedia, powstająca w napiętej atmosferze Sejmu Wielkiego, ma charakter wybitnie polityczny.

Komedia polityczna jest formą krytyki stronnictw politycznych, aparatu władzy i metod rządzenia, ośmiesza zjawiska i postaci z życia politycznego w określonym miejscu i czasie. *Powrót posła* zawiera syntetyczny obraz polemik i sporów politycznych toczonych w czasie obrad Sejmu Wielkiego. Na genezie komedii zaważył najbardziej ogłoszony przez Niemcewicza uniwersał z 17 września 1790 roku wzywający do likwidacji wolnej elekcji.

III. NAUCZANIE

Miłość Ojczyzny i do Ojczyzny jest przejawem właściwego poczucia wartości, które otrzymujemy od poprzednich pokoleń narodu i państwa. Naturalny dar Ojczyzny ma być powiększony i przekazany następnym pokoleniom w sposób właściwy i zgodny z zasadami podstawowych wartości: miłości, sprawiedliwości, prawdy, pokoju, wolności i solidarności.

3.1. SUGESTIE FILOZOFICZNE

„W rozważaniach Józefa Tischnera poświęconych tej kwestii widać wyraźnie, że nie o abstrakcyjne formuły mu przede wszystkim chodzi. Jest to raczej próba uogólniającej refleksji ufundowana na głębokim osobistym doświadczeniu przynależności do tego konkretnego narodu i tej Ojczyzny – na poczuciu istotnej wartości bycia Polakiem i na świadomości wynikających z tego obowiązków. Nieprzypadkowo w swoim filozoficznym credo Tischner wprost stwierdza, że wybrał, «aby być ciasnym i tępym filozofem Sarmatów»¹, który sięgając do dorobku zagranicznych filozofów, czyni to, «bo może być z tego pożytek przy szukaniu odpowiedzi na pytania zrodzone na tej ziemi»²»³.

Zdaniem Tischnera na człowieka należy spoglądać przede wszystkim przez pryzmat nadziei. Nadzieja towarzyszyła również jego refleksji o narodzie. Mawiał, że człowiek patrząc w „podejmuje zarazem swą przeszłość, swe dziedzictwo, swój spadek po ojcach. Tak tworzą się dzieje człowieka. Wciąż z jakąś nadzieją i wciąż z jakimś wyborem dziedzictwa. Tak tworzy się Naród”⁴.

3.2. SUGESTIE DYDAKTYCZNE I PEDAGOGICZNE

Jak uczyć młode pokolenie o narodzie i państwie? „Pokolenie doświadczające edukacji przy wykorzystaniu nowych technologii, cyfrowych urządzeń mobilnych oraz aplikacji. Prawdopodobnie będzie to najbardziej wykształcone (dzięki wydłużonej edukacji on-line) i technologicznie zaawansowane pokolenie, pokolenie najbardziej przedsiębiorcze”⁵. Taki obraz nowych pokoleń jest odezwany od naturalnych korzeni pochodzenia i życia, jest pozbawiony postawy

1 J. Tischner, *Myślenie według wartości*, wydaw. Znak, Kraków 2011, s. 11.

2 Tamże.

3 Z. Stawrowski, *Tischner o narodzie i Ojczyźnie*, w: *Maski i twarze patriotyzmu*, red. M. Karolczak, wydaw. Instytut Myśli Józefa Tischnera, Kraków 2012, s. 11.

4 J. Tischner, *Myślenie według wartości*, dz. cyt., s. 262.

5 M. Dębski, *Nowi uczniowie, nowi młodzi – jak uczyć pokolenie Z* [online], <https://portal.librus.pl/szkola/artykuly/jak-uczyc-pokolenie-z> [dostęp: 31.07.2022].

uczucia wobec przeszłości i przyszłości, nie zawiera pełnego rozwoju uczuciowego – duchowego człowieka.

3.3. SUGESTIE PSYCHOLOGICZNE

„Korzyści wynikające z niewyjeżdżania, z pozostania w swojej kulturze i w kraju swojego pochodzenia są bowiem tak duże, że człowiek musi mieć bardzo silny bodziec do tego, żeby dać się «wypchnąć» z tego swojego dotychczasowego miejsca, wyrwać się ze swojego miejsca, «odciąć się» od swoich korzeni. Jeżeli tego bodźca, dostatecznie silnego, nie ma, to człowiek nie wyjedzie. To może też być inny silny bodziec – ktoś się na przykład zakochuje i wtedy też ma silną, emocjonalną podstawę do takiej decyzji. Ale to się zdarza rzadziej”⁶.

IV. NAUCZANIE RELIGIJNE

W nauczaniu religijnym każdą Ojczyznę traktuje się jako najwyższą wartość i jako dar od Boga. Człowiek się rodzi i wychowuje, po prostu jest dzieckiem danego społeczeństwa. Wszystkie cechy narodowe, a także różnice pomiędzy narodami są świadectwem duchowości człowieka pochodzącej z dzieła stworzenia.

4.1. TEOLOG

Bóg stworzył świat i człowieka, każde nowe życie ludzkie ma niezbywalną wartość. Narodzenie się człowieka i życie w narodzie można traktować jako określoną wartość, a podkreśla ją nauczanie zarówno Starego, jak i Nowego Testamentu, a także historia Kościoła. Miłość do Ojczyzny zawarta jest pośrednio w *Przykazaniach Bożych*, a bezpośrednio w przykazaniu miłości.

4.2. NAUCZANIE PAPIESKIE

Wykonywanie władzy politycznej czy to we wspólnocie, czy to w instytucjach reprezentujących państwo powinno być ofiarną służbą człowiekowi i społeczeństwu, nie zaś szukaniem własnych, czy grupowych korzyści z pominięciem dobra wspólnego całego narodu.

[↑] Jan Paweł II, *Przemówienie wygłoszone w Parlamencie*, Warszawa, 11.06.1999, 4, w: tegoż, *Pielgrzymki do Ojczyzny: 1979, 1983, 1987, 1991, 1995, 1997, 1999, 2002. Przemówienia, homilie*, red. J. Poniewierski, wydaw. Znak, Kraków 2012, s. 1085.

⁶ L. Polsakiewicz, *O obrotności, frustracji oraz miłości do ojczyzny – polscy emigranci oczami psychologa* [online], rozm. przepr. Emito.net, http://www.emito.net/artykuly/o_obrotnosci_frustracji_oraz_milosci_do_ojczyzny_polscy_emigranci_oczami_psychologa_1384847.html [dostęp: 31.07.2022].

„ Będąc darem, który wszyscy otrzymali, miłość w prawdzie stanowi siłę tworzącą wspólnotę, jednoczy ludzi ponad barierami i granicami. Wspólnota ludzi może być ustanowiona przez nas samych, ale nigdy o własnych siłach nie stanie się wspólnotą w pełni braterską ani nie wzniesie się ponad granice, czyli nie stanie się wspólnotą naprawdę uniwersalną: jedność rodzaju ludzkiego, komunie braterską ponad wszelkimi podziałami rodzi powołanie przez słowo Boga – Miłości. Podejmując tę decydującą kwestię, musimy z jednej strony wyjaśnić, że logika daru nie wyklucza sprawiedliwości ani też jej nie zastępuje później i z zewnątrz, a z drugiej, że w rozwoju ekonomicznym, społecznym i politycznym, który chce być autentycznie ludzki, musi być uwzględniona zasada *darmowości* jako wyraz braterstwa.

↑ CV 34.

„ Nie proponuję jednak autorytarnego i abstrakcyjnego uniwersalizmu, wymuszonego lub zaplanowanego przez niektórych i przedstawianego jako rzekomy ideał, mającego na celu ujednoczenie, dominację i grabież. Istnieje model globalizacji, który „świadomie zmierza do jednowymiarowej jednolitości i stara się wyeliminować wszystkie różnice i tradycje w powierzchownym poszukiwaniu jedności. [...] Jeśli globalizacja usiłuje czynić wszystkich jednakowymi, jakby to była kula, to taka globalizacja niszczy bogactwo i specyfikę każdego człowieka i każdego narodu”. To fałszywe uniwersalistyczne marzenie doprowadza do pozbawiania świata różnorodności jego kolorów, jego piękna, a ostatecznie także jego człowieczeństwa. Ponieważ „przyszłość nie jest jednobarwna, ale, o ile

mamy odwagę, można na nią spojrzeć w wielorakości i różnorodności tego, co każdy może wnieść. Jakże bardzo nasza rodzina ludzka musi nauczyć się żyć razem w harmonii i pokoju, chociaż nie musimy być wszyscy jednakowi”.

↑ FT 100.

4.3. PISMO ŚWIĘTE

Przeto z człowieka jednego, i to już niemal obumarłego, powstało potomstwo tak liczne, jak gwiazdy niebieskie, jak niezliczone ziarnka piasku na wybrzeżu morza. W wierze pomarli oni wszyscy, nie osiągnąwszy tego, co im przyrzeczono, lecz patrzyli na to z daleka i witali, uznawszy siebie za obcych i gości na tej ziemi. Ci bowiem, co tak mówią, wykazują, że szukają ojczyzny. Gdyby zaś tę wspominali, z której wyszli, znaleźliby sposobność powrotu do niej. Teraz zaś do lepszej dążą, to jest do niebieskiej. Dlatego Bóg nie wstydzi się być nazywanym ich Bogiem, gdyż przysposobił im miasto.

↑ Hbr 11,12-16.

4.4. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Obywatele mają obowiązek przyczyniać się wraz z władzami cywilnymi do dobra społeczeństwa w duchu prawdy, sprawiedliwości, solidarności i wolności. Miłość ojczyzny i służba dla niej wynikają z obowiązku wdzięczności i porządku miłości. Podporządkowanie prawowitej władzy i służba na rzecz dobra wspólnego wymagają od obywateli wypełniania ich zadań w życiu wspólnoty politycznej.

↑ KKK 2239.

V. LITERATURA

Benedykt XVI, *Encyklika «Caritas in veritate». O integralnym rozwoju ludzkim w miłości i prawdzie*, Wydawnictwo M, Kraków 2009.

Dębski M., *Nowi uczniowie, nowi młodzi – jak uczyć pokolenie Z* [online], <https://portal.librus.pl/szkola/artykuly/jak-uczyc-pokolenie-z> [dostęp: 31.07.2022].

Franciszek, *Encyklika Fratelli tutti. O braterstwie i przyjaźni społecznej*, Wydawnictwo M, Kraków 2020.

Himmelfarb G., *Jeden naród, dwie kultury*, tłum. P. Bogucki, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2007.

Jan Paweł II, *Przemówienie wygłoszone w Parlamencie*, Warszawa, 11.06.1999, w: tegoż, *Pielgrzymki do Ojczyzny: 1979, 1983, 1987, 1991, 1995, 1997, 1999, 2002. Przemówienia, homilie*, red. J. Poniewierski, wydaw. Znak, Kraków 2012, s. 1080-1087.

Niemcewicz J.U., *Powrót posta*, wydaw. Książnica, Katowice 1996.

Polsakiewicz L., *O obrotności, frustracji oraz miłości do ojczyzny – polscy emigranci oczami psychologa* [online], rozm. przepr. Emito.net, http://www.emito.net/artykuly/o_obrotnosci_frustracji_oraz_milosci_do_ojczyzny_polscy_emigranci_oczami_psychologa_1384847.html [dostęp: 31.07.2022].

Stawrowski Z., *Tischner o narodzie i Ojczyźnie*, w: *Maski i twarze patriotyzmu*, red. M. Karolczak, wydaw. Instytut Myśli Józefa Tischnera, Kraków 2012, s. 11-28.

Struzik Z., *Obrona wolności narodu Księdza kardynała Stefana Wyszyńskiego Prymasa Polski w 100. rocznicę odzyskania niepodległości 1918-2018*, wydaw. IPJPII, Warszawa 2018.

Struzik Z., *Pokój i bezpieczeństwo w nauczaniu Jana Pawła II. Perspektywa aksjologiczna w wybranych orędziach na Światowe Dni Pokoju*, w: *Chrześcijaństwo i bezpieczeństwo. Znaczenie Jana Pawła II w dyskursie polemologiczno-irenologicznym*, red. T. Kośmider, K. Gąsiorek, C. Smuniewski, wydaw. IPJPII, Warszawa 2014, s. 305-318.

Tischner J., *Myślenie według wartości*, wydaw. Znak, Kraków 2011.

